T083 TKL 1 (11) 1506 Luận Tam Pháp Đội Q.thượng

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1506

LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ Haùn dòch: Tam taïng Phaùp sö Cuø-ñaøm-taêng-giaø-ñeà-baø nöôùc Keá Taân dòch vaøo ñôøi Ñoâng Taán

QUYEÅN THÖÔÏNG

Phaåm thöù nhaát: ÑÖÙC

Bieát sinh (chuùng sinh) khoå voâ löôïng,
Thieän Tòch (Phaät) höôùng ñeán an
Taâm bi ñoái chuùng sinh
Maø luaân chuyeån nhieàu kieáp.
Vì dieäu, thieän xaû thaân
Noùi phaùp cho heát thaûy
Trí roäng dieät caùc neûo
Cuùi laïy Ñaáng Toái Giaùc (giaùc ngoä toái thöôïng)
Môû ba phaùp moân naøy (laø) Nôi quy tuï coâng ñöùc
An vui caùc chuùng sinh lìa xa moïi khoå naõo
Tröôùc laïy ñaáng Thieän Theä
Phaùp vaø chuùng voâ thöôïng
Nay noùi phaùp chôn ñeá
Ba (laàn) ba nhö nghóa aáy.
Lôøi neâu: Nay noùi ba phaùp moân.
Hoûi: Toân giaû noùi ba phaùp moân, ba phaùp moân aáy coù nghóa gì?
SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 66

Ñaùp: Kinh naøy laø nguyeân nhaân cuûa phaùp noùi ôû ñaây. Chæ coù ba phaùp noái tieáp nhau maø tuyeån choïn ra. Ba phaùp naøy laø giaû töôûng. Hoûi: Taïi sao goïi laø choïn ba phaùp? Ñaùp: Kinh Phaät nöông vaøo voâ löôïng töôûng, chuùng sinh bò coõi ñôøi aùc laøm hö hoûng. Maïng soáng do aên maø soáng. Muoán tìm yù nghóa chaân thaät cho ñôøi soáng, neân phaûi môû baøy tö töôûng cho hoï, vaø ñeå hoï luoân thoï trì, neân löïa ra ba phaùp. Heát thaûy coõi ñôøi naøy, ñeàu nöông vaøo giaû töôûng vaø chaân töôûng. Do môû tö töôûng, cho neân löïa ba phaùp aáy. Hoûi: Toâi muoán nghe ba phaùp naøy? Ñaùp: Giaùc ngoä ñöôïc Ñöùc, AÙc vaø Y (choå nöông töïa) laø phaùp thieän, thuø thaéng. Hoûi: Neáu giaùc ngoä Ñöùc, AÙc vaø Y laø phaùp moân thieän, thuø thaéng thì ba phaùp naøy ôû Kinh voán laø ba phaùp, moãi phaùp coù ba phaåm, goïi laø Chaân ñoä, cuõng coù theå noùi laø ba phaåm. Tuy nhieân, noùi nhö treân laø coù lôøi veà thöù töï. Vì sao? Vì leõ ra phaùp, thieän, thuø thaéng phaûi saép xeáp noùi tröôùc, roài sau môùi noùi: Ñöùc, AÙc vaø Y neâu giaùc ngoä? Ñaùp: Caùi maø ngöôøi ta voán ñaõ ham thích höôùng ñeán roài, thì khoâng caàn noùi. Khaép

moïi ngöôøi ôû theá gian naøy ñeàu öa thích höôùng ñeán ñieàu thieän, thuø thaéng (toát ñeïp hôn), thaäm chí coân truøng cuõng ham thích höôùng ñeán vui söôùng (laïc). Vì sao vaäy? Vì aên cho neân coù söï tìm caàu. Caùc thieän thuø thaéng laø an vui laø tuyeät dieäu, laø ñaùng yeâu. Nhö vaäy, so saùnh nghóa maø noùi laø thieän, thuø thaéng. Ngöôøi theá gian phaàn nhieàu ham thích höôùng ñeán caàu vui (laïc) maø taïo nhaân traùi ngöôïc vôùi laïc. Laïc laø ñaïi Nieát-baøn. Vaø khoâng beänh, laø thöù ngöôøi phaàn nhieàu höôùng caàu, maø laïi taïo nhaân traùi ngöôïic vôùi noù. Khoå ñaõ coù thì höôùng ñeán caùi vui, caàn gì phaûi noùi. Nhö keû ñi ñöôøng ñeán nôi naøo, neáu ñaõ roõ bieát roài thì ñaâu caàn chæ ñöôøng nöõa. Ñaây cuõng vaäy, cho neân khoâng coù loãi. Hoûi: Theá naøo giaùc ngoä Ñöùc, AÙc vaø Y naøy lieàn ñöôïc, thieän thuø thaéng? Phaûi chaêng thaáy vaøng laø giaùc, thaáy thuoác laø heát beänh? Cho neân khoâng theå giaùc ngoä Ñöùc, AÙc vaø Y maø lieàn coù thieän thuø thaéng? Ñaùp: Tuy coù lôøi noùi nhö vaäy, nhöng nghóa khoâng haún theá. Neân choïn nhö thí duï caây ñeøn: Thaép ñeøn thì boùng toái lui ngay. Nhöng khoâng phaûi thaép ñeøn, roài sau ñoù boùng toái môùi tan. Nhö vaäy, trí phaùt sinh thì lieàn coù trí giaùc thieän thuø thaéng. Ñoù laø moät nghóa. Hoûi: Teân goïi Ñöùc laø goàm nhöõng gì? Laø vì chuùng sinh soá, laø vì saéc- vò-höông ví nhö ñeå thaâu giöõ, ñeå tranh luaän hay ñeå nhieáp phuïc chaêng? Ñaùp: Ñoù laø töôûng veà Ngaõ, Duïc vaø chaúng vui maø taïo thaønh. Kinh noùi: Maø trong ñaây, Ñöùc laø phöôùc ñöùc, caên vaø khoâng aùc. Phöôùc ñöùc, caên,

khoâng aùc - ba thöù naøy laø töôûng veà ñöùc. Phaùp baïch tònh, quaû phaùp vaø Ngaõ ñeå laøm töôûng veà ñöùc, moïi thöù ñeàu goàm thaâu trong ba thöù naøy. Nay laàn löôït seõ chæ baøy. Hoûi: Ñaõ noùi phöôùc ñöùc, caên vaø khoâng aùc, nhöõng gì laø phöôùc (phöôùc ñöùc)? Ñaùp: Phöôùc laø thí, giôùi, tu taäp luoân luoân haønh xöû theo thieän, thuø thaéng goïi ñoù laø Phöôùc, cuõng ñeà cao khöû caùi aùc trong con ngöôøi. Ba thöù tu, thí, giôùi aáy nhö ñaõ noùi goïi laø Phöôùc. Hoûi: Ñaõ noùi tu, thí, giôùi laø Phöôùc, theá naøo gì laø thí? Ñaùp: Laø thaâu goàm ñöôïc ngöôøi khaùc, baèng caùch ban cho cuûa caûi vôùi suy nghó, nguyeän ñaày ñuû vaø khoâng baùm víu. Ñoù laø ba thöù thí. Hoûi: Ñieàu aáy ra sao? Ñaùp: Thí laø phaùp, Voâ uùy vaø taøi töùc Phaùp thí, Voâ uùy thí vaø Taøi thí . Phaùp thí laø noùi Kinh ñeå ra khoûi theá gian. Voâ uùy thí laø Baùt chuûng (taùm Chaùnh ñaïo), Tam quy laøm ñaàu tieân, nhö Ñöùc Theá Toân noùi: Quy y Phaät, laø vì voâ löôïng chuùng sinh maø boá thí Voâ uùy, khoâng keát thuø gaây aùc, ai naáy ñeàu laøm nhö vaäy. Hoûi: Nhö Thoï tam quy, cuõng saùt sinh, sao noùi Voâ uùy thí laø ñöùng ñaàu? Ñaùp: Khoâng noùi heát thaûy chuùng sinh, nhöng nhö taø kieán laøm si meâ saùt sinh, aên troäm cuûa ngöôøi khaùc laøm moïi vieäc aùc aøy, thì ngöôøi thoï tam quy voán khoâng coù laøm, vì ñaõ coù chaùnh kieán. Neáu thoï Tam quy khoâng coù chaùnh kieán, thì khoâng phaûi Tam quy. Theá neân, thí cho voâ löôïng chuùng sinh thì Voâ uùy thí laø ñöùng ñaàu. ngöôøi khoâng tieác tieàn cuûa maø boá thí thì thí cho vieäc aên uoáng laø ñöùng ñaàu, vì muoán thaâu phuïc ngöôøi khaùc, neân boá thí. Cuùng döôøng v.v... thì höông hoa laø ñöùng ñaàu. töï mình laøm, hoaëc mình vaø ngöôøi ñeàu laøm. Vì ñöùc goàm caû hai

neân ñaït quaû lôùn. Ñoù laø thí thanh tònh, neân phaân bieät roäng nhö ñieàu ñaõ noùi. Nhö goác caây höõu duïng Coù khi caønh höõu duïng Hoaëc goác, caønh höõu duïng Söï aáy ñôøi thöôøng thaáy Phöông tieän nhö vaäy thaønh Thí aáy ñöôïc quaû lôùn Coù töø nhaân duyeân tònh Coâng ñöùc chung (caû hai) cuõng theá. Hoûi: Theá naøo laø giôùi? Ñaùp: Laø giôùi cuûa thaân mieäng thaâu nhieáp ngöôøi khaùc, khoâng nhieãu

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 68

haïi ngöôøi khaùc vaø laøm lôïi ích cho ngöôøi khaùc. AÁy laø coù ba töôùng töø thaân mieäng phaùt sinh. Hoûi: Nghóa laø theá naøo? Ñaùp: Laø thaâu phuïc, khoâng haïi vaø laøm lôïi ích cho moïi ngöôøi (nhieâu ích giôùi). Thaâu phuïc ngöôøi , laø khi hoï ñoùi khoå, thieáu thoán, ta yeâu maïng soáng cuûa hoï maø thöông cho, khoâng laøm toån haïi. Khoâng aên caép, khoâng phaù hoaïi vôï ngöôøi, taát caû ñeàu nhö vaäy, ñoù laø giôùi thaâu phuïc ngöôøi. Töø boû noùi hai löôõi, lôøi aùc, noùi doái, noùi theâu deät; ñoù laø giôùi khoâng haïi ngöôøi. Laïi nöõa baûy chi khoâng böùc baùch ngöôøi khaùc; ñoù laø giôùi khoâng gaây haïi ngöôøi. Bao keû bò khoå vaây ngaët, khoâng nôi nöông töïa, maø mình cöùu giuùp, laø giôùi thaâu phuïc ngöôøi. Thoï trì hai giôùi naøy neáu phöôùc lieân tuïc phaùt sinh, thì ñoù laø giôùi laøm lôïi ích: Tieáp ñeán töï höùa: töø nay ta boû saùt sinh, khi phaùt taâm thì giôùi laøm lôïi lieàn taêng tröôûng. Nhö xuaát ra taøi vaät moãi ngaøy ñeàu coù lôïi töùc. Ñaõ thoï giôùi, taâm sinh thieän, noái tieáp giöõ. Nhö haït gioáng thöïc chaát ñaõ maát maø coù ích lôïi cho maàn sinh. Neáu khoâng boû thieän, lieân tuïc giöõ, cho ñeán giaác nguû thì caøng taêng ích phöôùc ñöùc. Ñaây goïi laø Nhieâu ích giôùi. Hoûi: Theá naøo laø tu? Ñaùp: Laø tu Thieàn voâ löôïng, voâ saéc. ÔÛ ñaây laø tu haïnh thieän. Theá neân gioáng nhö öôùp hoa vaøo meâ. Luyeän taäp tu aáy ôû gaàn Vua. Nhö quen luyeän taäp gaàn vua, aét coù keát quaû. Nhö vaäy, luyeän taäp tu haønh thì ñöôïc quaû baïch tònh. Noùi tu Thieàn, laø noùi boán nghóa veà nieäm. Hoûi: Laø sao? Ñaùp: Thieàn laø ly Duïc, Quaùn, Hyû vaø khoå laïc, ñoù laø boán Thieàn. Sô Thieàn ñaõ lìa phaùp baát thieän aùc, duyeân vaøo thieän, coät taâm truï vaøo ñoù goïi laø ly duïc. Thieän thöù hai laø ly Quaùn. Quaùn laø söï nhaän bieát coøn raát ít, nhö tieáng vang cuûa caùi linh yeáu daàn; ôû ñaây khoâng coù, goïi laø ly Quaùn, do tröôùc ñaõ lìa duïc roài Thieàn thöù ba laø ly hyû. Hyû laø taâm vui traøo nhö soùng bieån, trong ñaây khoâng coøn Hyû vaø duïc, Quaùn, neân goïi laø ly Hyû Thieàn thöù tö laø lìa Khoå laïc. Laïc laø thaân, taâm khoâng bò böùc baùch; Khoå laø bò böùc baùch, ôû ñaây khoâng coù, keå caû duïc, Quaùn, Hyû; neân goïi laø lìa Khoå laïc. Hoûi: Voâ löôïng laø sao? Ñaùp: Voâ löôïng laø goàm: Töø, Bi, Hy,û Hoä (xaû), Boán thöù naøy giaû töôûng laøm voâ löôïng. Vì duyeân vôùi voâ löôïng chuùng sinh, neân goïi laø voâ löôïng. Coâng ñöùc aáy khoâng theå keå, neân cuõng laø voâ löôïng. Töø laø thöông xoùt taát caû chuùng sinh; taâm haønh ñaàu tieân cuûa mình laø laøm cho taát caû chuùng sinh ñöôïc töôi vui. Bi laø thöông xoùt nhöõng chuùng sinh khoå naõo; YÙ nieäm ñaàu tieân cuûa mình laø laøm sao cho chuùng sinh lìa boû öu phieàn, khoå naõo. Hyû laø taâm mình daâng traøo nieàm hoan hyû khi thaáy caùc chuùng sinh

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 69

ñöôïc nhieàu nieàm vui (laïc). Hoä laø khoâng ai caàu xin maø khoâng doõng maõnh tha thöù. Chuùng sinh coù loãi, neáu laøm aùc thì chính khoâng phaûi laøm vì vui söôùng, maø chính ngöôïc laïi quaùn chuùng sinh laø nghieäp cuûa töï mình chòu. Tha loãi nhö theù goïi laø Hoä. Hoûi: Ñaõ noùi voâ löôïng, theá naøo laø voâ saéc? Ñaùp: Voâ saéc laø khoâng, thöùc, voâ sôû höõu, phi töôûng phi phi töôûng xöù. Xöù laø choå nöông töïa cuûa boán thöù. Khoâng laø tröø boû loãi laàm cuûa saéc kieán saéc, ñoù laø ly duïc, nhaát taâm duyeân Khoâng, coät yù töôûng mình vaøo Khoâng, goïi laø Khoâng xöù. Khoâng chæ döïa vaøo Khoâng, maø coù thöùc, duyeân vaøo thöùc thì lieàn coù thöùc xöù. Ñoù cuõng coøn nôi döïa, khoâng coù choå döïa môùi hôn. Neáu khoâng coù gì caû aáy laø voâ sôû höõu xöù. Ñoái vôùi loãi laàm cuûa töôûng, kieán vaø dieät noãi sôï haõi cuûa töôûng kieán maø nhaát taâm laø phi töôûng phi phi töôûng xöù, laø voâ saéc ñaïo. Nhö vaäy, Thí, Giôùi, Tu noùi treân, heát thaûy ñeàu goïi laø phöôùc. Hoûi: Caên laø gì? Ñaùp: Caên laø khoâng tham, khoâng saân, khoâng ngu si. Chaúng tham, chaúng saân, chaúng si laø töôùng cuûa ba caên naøy. Ñaùp: Khoâng phaûi laø goác cuûa Ñöùc noùi ôû tröôùc, maø laø goác cuûa heát thaûy phaùp laønh ôû caùc coõi. Tuøy theo nghóa naøo ñoù troäi hôn, thì nhöõng caùi khaùc cuøng ñi theo. Nhö khoâng tham thì boá thí taêng. Khoâng giaän thì giôùi taêng theo. Khoâng si thì tu haønh taêng theâm. Laïi nöõa, khoâng tham thì taêng Taøi thí, khoâng giaän döõ thì taêng voâ uùy thí, khoâng ngu si thì taêng Phaùp thí, nghóa laø caû ba thöù boá thí ñeàu taêng. Laïi nöõa, khoâng tham thì giôùi thaâu phuïc ngöôøi taêng. Khoâng giaän döõ thì giôùi khoâng haïi ngöôøi taêng. Khoâng ngu si thì giôùi laøm lôïi ích cho ngöôøi taêng. Nghóa laø ba thöù giôùi ñeàu taêng. Laïi nöõa, khoâng tham thì tu thieàn taêng, khoâng giaän döõ thì tu löôïng taêng, khoâng ngu si thì tu Voâ saéc taêng. Ñoù laø ba thöù tu ñeàu taêng. Laïi nöõa, khoâng tham thì taêng tröôûng chaúng laøm aùc, khoâng giaän döõ thì taêng tröôûng nhaãn nhuïc, khoâng ngu si thì taêng tröôûng ña vaên. Nhö vaäy, caên, löïc laø goác cuûa moïi haïnh laønh. Khoâng tham thì ñoái vôùi moïi tö cuï voán coù YÙ khoâng ham lôïi, khoâng ham vöôùng maéc; Khoâng giaän, thì côn giaän bò daäp taét; khoâng ngu si, thì dieät ngu si, cho neân noùi laø Caên (goác). Hoûi: Theá naøo laø khoâng aùc (voâ aùc)? Ñaùp: Khoâng aùc laø nhaãn nhuïc, ña vaên vaø khoâng laøm aùc (baát aùc). Khoâng aùc laø Theá tuïc soá, giaû töôûng. Laïi nöõa, aùc laø chaúng gheùt ñieàu aùc. Vì chaúng taêng ñieàu aùc neân noùi khoâng aùc. Khoâng aùc aáy laø noùi nghóa dieäu, thieän. Taêng ñieàu aùc noùi khoâng Nhaãn nhuïc laø chòu khoå, töï kieàm cheá tröôùc

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 70

moïi theá löïc sang, heøn, maïnh, yeáu maø khoâng giaän. Tuøy theo söï vieäc thuoäc theá löïc naøo, cuõng töï kieàm cheá khoâng giaän, maø tha thöù. Bò khoå böùt ngaët khoâng giaän aáy laø nghóa nhaãn naõi (chòu ñöïng). Bò theá löïc sang böùt ngaët, tha thöù khoâng traû baùo, nhöng ñoái vôùi ngöôøi teä aùc khieán khôûi giaän, vôùi theá löïc raát maïnh böùt ngaët, maø cuõng khoâng giaän, ñoù laø Nhaãn nhuïc. Bò theá löïc heøn yeáu böùt ngaët caøng gia taêng tha thöù, cho duø coù theå traû baùo maø

khoâng ñaùp traû. Nhö vaäy, ñoù laø loãi chuùng sinh; nghóa nhaãn naïi loãi haønh nay seõ noùi: Haønh khoå ñoù laø söï lao nhoïc cuûa naéng, gioù, noùng, laïnh, ñoùi, khaùt, bò khoå böùc baùch, neân töï mình kieàm cheá khoå naøy. Töø hai söï gaây khoå naõo, ñoái vôùi thaân "khoâng giaän, ñoái vôùi voâ tình maø giaän, aáy laø noùi theo chuùng sinh, nhaân duyeân, laø do y cöù vaøo haïi söï böùc baùch thaân neân chòu ñöïng nhaãn nhuïc. Hoûi: Ñaõ noùi nhaãn nhuïc; theá naøo laø ña vaên? Ñaùp: Ña vaên laø khaû naêng tröø daâm-noä-si; hoïc roäng veà kheá kinh, A-tì-ñaøm vaø Luaät, aáy laø ña vaên; ngoaøi ra thì khoâng phaûi ña vaên. Kheá kinh laø thuoäc nhöõng gì Taùt-vaên-nhaõ noùi, vaø aán khaû; chæ roõ phaûi nhieãm ueá, baïch tònh, boán Thaùnh ñeá vaø lìa khoûi voâ löôïng aùc. A-tì-ñaøm laø phaân bieät roõ heát nhöõng gì noùi ôû Kheá Kinh. Luaät laø noùi ñeán nhöõng oai nghi leã tieát, khieán cho thanh tònh. Ñoù laø ba thöù ña vaên. Trong aáy, Luaät goïi laø cheá duïc; A-tì-ñaøm phaàn nhieàu cheá ngöï saân. A-tì-ñaøm voán noùi caùc taùnh nghieäp, nhôø ñoù ngaên chaën saân; Do saân maø phaïm giôùi; do phaïm giôùi maø bò ñoïa ñòa nguïc. Kheá kinh phaàn nhieàu cheá ngöï si. Vì Kinh noùi ñeán möôøi hai nhaân duyeân. Hoûi: Ñaõ noùi theá naøo laø chaúng laøm aùc (baát aùc)? Ñaùp: Baát aùc laø chaân tri thöùc, chaân ngöï yù vaø chaân do. Chaân tri thöùc laø töø, thieän, naêng tri thöùc. Thaày, troø vaø ñoàng hoïc thuoäc ba loaïi naøy. Hoûi: Coù phaûi Thaày laø töø, troø laø thieän, ñoàng hoïc laø naêng löïc; noùi nhö vaäy chaêng? Ñaùp: Khoâng phaûi. Vì sao? Vì khoâng noùi sai bieät nhö theá. Töï, thieän, naêng löïc laø töôùng cuûa chaân tri thöùc. Laáy ñoù quan saùt Thaày, troø vaø ñoàng hoïc. Trong ñaây töôùng Töø maïnh nhaát , taïo thaønh hai thöù coøn laïi. Hoaëc coù töø nhöng khoâng thieän (gioûi) bieát söï, cuõng khoâng coù naêng löïc thuyeát. Nhö cha tuoåi giaø khoâng coù ñöùc. Hoaëc coù naêng löïc maø khoâng thieän, hoaëc duø coù töø nhöng khoâng thieän neân daïy baûo ñieàu aùc, nhö boïn Luïc sö... Neáu ngöôøi thaønh töïu ñaày ñuû ba töôùng naøy thì neân bieát ñoù laø chaân tri thöùc. Hoaëc Thaày coù loãi neân hö hoaïi, troø coù loãi vaø ñoàng hoïc coù loãi, do ñoù ñaày ñuû thaønh töïu ba töôùng, baäc chaân tri thöùc aáy ñaùng neân tìm caàu. Hoûi: Ñaùp laø Chaân tri thöùc; coøn theá naøo laø chaân cheá ngöï yù?

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 71

Ñaùp: Laø töôûng veà Chæ, Cöû vaø Hoä moät caùch doõng maõnh. Höôùng töôûng veà chæ, Cöû vaø Hoä ñoù laø doõng maõnh. Chæ laø ngaên taâm yù buoâng lung, laøm cho haï xuoáng. Ñaây vì quaùn töôùng traïng cuûa noù neân noùi laø Chæ: Cöû laø giuùp cho yù nhu nhöôïc thaáp keùm; trôï söùc noù daáy leân cao. Ñaây cuõng quaùn töôùng traïng maø noùi laø Cöû. Hoä laø laáy yù bình ñaúng tuøy thuaän theo maø hieän haønh. Nhö ngöôøi gioûi ñaùnh xe, neáu xe chaïy chaäm, thì thuùc cho nhanh; neáu xe chaïy mau, thì kìm bôùt laïi. Giöõ möïc ñi quaân bình ñoù laø Hoä; trong boán Voâ löôïng taâm thì Hoä (xaû) ñoái vôùi chuùng sinh khoâng vöøa yù, laáy Töø laøm hoä ñaàu tieân; coøn trong ñaây laø YÙ bình ñaúng hoä. Hoûi: Laøm sao bieát nhö YÙ haï thaáp phaûi naâng leân, YÙ ñöông cao phaûi kieàm cheá, vaø YÙ bình ñaúng laø hoä? Ñaùp: Haù khoâng phaûi laø tuøy yù mình muoán laø chaân cheá ngöï YÙ (cheá ngöï YÙ thaät söï) sao? Vì theá cho neân ñaây laø tuøy YÙ mình muoán, tuøy

thôøi, tuøy phöông tieän. Neáu coøn coù cao, thaáp thì khoâng phaûi chaân cheá ngöï yù. Hoûi: Ñoù laø chaân cheá ngöï YÙ; theá naøo laø chaân do (neàn taûng chaân thaät)? Ñaùp: Chan do laø Cuï, Phöông tieän vaø Quaû. Chaân thaät laø neàn taûng goïi laø höôùng ñeán kia, hoaëc noùi laø taäp luyeän, tu taäp. Chaân do aáy laø Cuï, Phöông tieän laø Quaû. Hoûi: Cuï thuoäc caùi gì? Ñaùp: Tröôùc ñaõ noùi ñoù laø thieän vaø thuø thaéng. Hoûi: Cuï laø nhöõng thöù gì? Ñaùp: Ñoù laø thieän toån, phuïc caên vaø Caän haønh thieàn. Chuùng trôï giuùp haïnh thieän, neân noùi laø Cuï. Ví nhö Haønh cuï, Tuùc cuï (duïng cuï ñeå ñi, duïng cuï cuûa chaân). Cuï laø nghóa chi tieát. Cuï naøy goàm ba loaïi laø thieän toån, phuïc caên vaø caän haønh Thieàn. Hoûi: Theá naøo laø thieän toån, (kheùo toån hoaïi)? Ñaùp: Ñoù laø Y phaån taûo, voâ söï vaø khaát thöïc. Toån giaûm trong caùc tuï thì goïi ñoù laø kheùo toån hoaïi. Thieän toån aáy chính laø nghóa laøm cho thanh cao, ñaïm baïc. Nhö hai thôï laøm töôïng; moät coù taêng theâm, moät coù toån giaûm. Thôï moäc, thôï ñaù laøm cho toån giaûm; thôï ñaép buøn, thôï veõ laøm cho taêng ñeïp maø khoâng chòu ñöôïc gioù möa. Cuõng nhö vaäy, hai loaïi ngöôøi: taïi gia vaø xuaát gia. Ngöôøi xuaát gia YÙ giaûi thoaùt heä luïy gia ñình, ñaõ boû moïi thöù, laáy toån giaûm loaøi haïnh dieäu (toát). Ngöôøi taïi gia taêng theâm thaân toäc vôï con, moïi söï ñöôïc thaønh, tuy coù moïi thöù laø vò ngon ngoït nhöng töôùng aùi, bieät ly, saàu thöông, tranh ñaáu v.v... laø hoå phaù hoaïi cuûa gioù möa phi phaùp, YÙ khoâng chòu noåi. Cuõng nhö töôïng veõ, bò gioù möa laøm hö. Khoâng phaûi ngöôøi xuaát gia. Nhö ñöùc Theá Toân noùi:

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 72

Nhö chim ñöôïc veõ Coå xanh saéc ñeïp Quyeát khoâng theå baèng, Ngoãng, nhaïn cuøng bay, Taïi gia cuõng vaäy, Khoâng baèng Tyø Kheo, Vaéng laëng, xa lìa, Toïa thieàn thanh vaéng. Ñoù goïi laø thieän toån. Maëc y phaån taûo, khaát thöïc vaø voâ söï; ba coâng ñöùc trong saïch naøy laø caên baûn cuûa möôøi hai haïnh Ñaàu-ñaø, chín thöù coøn laïi laø quyeán thuoäc. Nay seõ noùi chi tieát ba thöù naøy. Ñöùc Theá Toân muoán giuùp cho Nan Ñaø hoan hyû, neân Ngaøi noùi ba ñieàu aáy baèng keä: Nan Ñaø! Thaày thaáy gì? Voâ söï, y phaán taûo, Bieát roài, vui caøng cao Lìa boû, khoâng nhieãm duïc. Vì theá cho neân bieát, ba thöù naøy laø caên baûn. Laïi do boán thöù aùi sinh ñoù laø y phuïc, thöùc aên, choå ngoài vaø höõu (thaân). Vì yeâu thích y phuïc neân noùi maëc y phaån taûo. Vì yeâu thích aên uoáng neân noùi khaát thöïc ; vì yeâuu thích choå ngoài neân noùi voâ söï. Neáu thaønh töïu ba coâng ñöùc naøy thì ñoù laø pt dieät yeâu thích höõu. Vì thieän toån neân laïi coù hai loaïi phaù tröø laø chaáp Ngaõ haønh vaø Ngaõ sôû taùc. Do tham y phuïc, aên uoáng, choå ngoài maø sinh ra chaáp ñoù laø do mình laøm ra (Ngaõ sôû taùc), maø Ngaõ haønh kia laø do ba coâng ñöùc thanh tònh naøy ngaên chaën taø chaáp. Neáu dieät moät söï, laø nhaát ñònh ñoaïn tröø ñöôïc chaáp Ngaõ, Theá neân noùi laø coâng ñöùc thanh tònh. Hoûi : Theá naøo laø Y phaån taûo ? Ñaùp : Laø ba y laøm baèng vaûi sôïi (chieân y) tuøy ngoài. Y phaån taûo naøy voán ñuû caû ba y laøm baèng vaûi sôïi tuøy ngoài. Neáu keå y phaån taûo chæ coù ha thì töông öng coù chín coâng ñöùc thanh tònh, nhö vaäy laø traùi vôùi Kinh noùi : YÙ phaån taûo laø Y cuõ naùt chaép vaù töø nhöõng mieáng vaù töø nhöõng mieáng vaûi löôïm nôi nghóa ñòa, ngoõ heõm. Coøn ba y laø

Taêng-giaø-leâ, Uaát-ña-la-taêng vaø An-ñaø-hoäi ? AÁy laø vì hoaëc coù ngöôøi trì giöõ ba y maø yeâu thích y toát, do ñoù gaáp ruùt tìm caàu. Bôûi yeâu thích naøy gaây nhieàu phieàn toaùi. Neáu khoâng ñöôïc nhieàu thì ba y laø toát nhaát. Yeâu thích coù hai loaïi : Yeâu chaát löôïng toát vaø yeâu soá löôïng nhieàu. Ví nhö tìm moät ngöôøi nöõ toát ñeïp nhaát vaø tìm caû ngaøn ngöôøi nöõ khoâng ñoan chính. Nhö theá, yeâu thích soá nhieàu, neân Phaät cheá ba y,laïi phaùt sinh taâm yeâu caùi toát ñeïp. Do ñoù, Phaät vì hoï noí : Trì ba y coù saùu loaïi nhö baèng vaûi thoâ, gai, daây ... trong ñoù ñöôïc duøng moät loaïi.

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 73

Sau khi choïn moät loaïi cho laø toát, chaáp loaïi aáy toát gaây laém nhieãu phieàn, neân Phaät laïi vì hoï noùi y laøm baèng vaân sôïi (chieân y). Nhö theá, trì ba y naøy ôû trong chuùng, nôi giöôøng toøa ôû nhaø baïc y, neáu thaáy toøa naøo toát thì dôøi ñeán ngoài vì hoï thuyeát phaùp. Tuøy toøa ngoài roài, khoâng neân vì caùi toát hôn maø dôøi toøa, cho ta laø lôùn, baét ngöôøi khaùc ñöùng daäy. Ñoù laø yù nghóa tuøy toøa maø ngoài. Nhö vaäy, ba y ñaày ñuû ñeàu laø phaån taûo. Hoûi : Theá naøo laø Voâ söï ? Ñaùp : Laø ôû döôùi goác caây, ñaát troáng vaø luoân chaùnh toïa (ngoài ngay thaúng). Thoï ñaày ñuû ba thöù naøy vaø voâ söï töùc boán thöù ñaây tröø taâm yeâu thích nôi choân ôû. Tònh taán trong boán vieäc naøy, ngöôøi tín thí beøn taïo nhaø, baøy toøa, giöôøng lôùn, meàm maïi, khieán ngöôøi giaùo hoùa sinh taâm ñaém tröôùc. Ñöùc Theá Toân vì caùc Tyø Kheo maø noùi : Caùc ngöôi ñaõ boû nhaø mình, khoâng neân tham ñaém nhaø ngöôøi khaùc, neân boû tham ñaém aáy maø vui vôùi voâ söï. Caùc ñeä töû Phaät ñaõ thöïc haønh haïnh voâ söï roài, laïi tham ñaém ôû phoøng, thaát, laàu cao roäng. Ñaây cuõng nhö vaäy. Tuy trong voâ söï maø coøn vui thích phoøng, thaát, laàu cao, khaùc naøo tuy cöôõi xe ngöïa maø bò löøa keùo. Theá neân, Phaät daïy phaûi ngoài döôùi goác caây. Laïi ñaõ ngoài döôùi goác caây roài, coøn cheâ caây xaáu, thích caây toát maø tìm ñeán nhöõng caây to, nhieàu hoa quaû. Theá neân, Phaät daïy phaûi ngoài nôi ñaát troáng. Thaân naøy ñöôïc thí chuû nuoâi döôõng, laïi ñaâu phaûi chæ vì vieäc naøy, maø neân loïc caùc vui cuûa Thaàn tieân, khoâng coù nhaø vaø aùi raøng buoäc. Laïi ñaõ ngoài ôû choå troáng traûi roài, suy nghó theá naøy : Ta ñaõ thöïc haønh nhöõng haïnh gian khoù roài, neân xaû boû chaùnh tö duy, ngaû ngöôøi xuoáng naèm daøi nghæ ngôi caû ngaøy cho söôùng. Do ñoù, ñöùc Theá Toân daïy, khoâng theå caét tai roài laïi laøm ñeïp caùi ñaàu. Vì theá, caùc ngöôi neân giöõ gìn chaùnh toïa, traûi coû maø ngoài keát giaø phu, quaùn saùt theá gian nhö thaät maø taïo söï nghieäp cho mình. Nhö theá laø ñaày ñuû haïnh voâ söï. Hoûi: Voâ söï laø vaäy, theá naøo laø khaát thöïc? Ñaùp: Khaát thöïc laø aên moät böõa, quaù ngoï khoâng aên uoáng chaát ñaëc (côm, chaùo, boät.... chæ uoáng chaát loûng). Ngöôøi xuaát gia soáng nôi goø maû, coù hai thöù aên, aên theo chuùng Taêng vaø xin aên. AÊn theo chuùng Taêng laø aên ñaày ñuû, do tín thí cuùng, hoaëc ñeå tín thí khoûi vaát vaû, hoï laøm phoøng naáu aên ngoaøi xa. Coøn khaát thöïc, thì ñi xin thöùc aên töøng nhaø, ñöôïc raát ít, neân goïi laø khaát thöïc. Ngoaøi loái soáng ñoù thì ñeàu laø taø maïng. Khi aên theo chuùng Taêng, deã nghó nhö vaày: Ta coù khaû naêng ñeán nhaø thí chuû ñeå aên. Nghó vaäy thì noåi leân kieâu maïn. Theá neân

Ñöùc Phaät daïy laø phaûi ñi khaát thöïc, khaát thöïc roài, cöù maõi lo aên seõ boû pheá vieäc hoïc, do vaäy Ñöùc Theá Toân daïy chæ aên moät böõa, nhö Ngaøi noùi: Ngöôøi neân giöõ yù nieäm,

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 74

Moãi khi aên, bieát ñuû, Töùc laø thoï duïng ít, Deã tieâu hoùa, soáng laâu. Ñaõ haønh trì aên moät böõa, taâm vaãn ñaém tröôùc ôû thöùc aên, beøn nghó nhö vaày: Ñöùc Theá Toân chæ cho pheùp uoáng nhöõng chaát ñaëc (sau Ngoï). Do ñoù, ñi tìm caàu nhöõng thöùc uoáng ngon, maø pheá boû vieäc hoïc ; Khaùt thì uoáng nöôùc cuõng heát khaùt. Cho neân, phaûi giöõ gìn haïnh nhaát thöïc, qua giöõa tröa khoâng neân aên uoáng chaát ñaëc. Ñaõ thöïc haønh haïnh aên ít, bieát ñuû roài, laïi öa thích taém röõa thaân theå, do ñoù Phaät daïy : Ñaây cuõng nhö töôûng aên, khieán taêng theâm ngaïo maïn. Vì sao ? Vì thaân naøy do vieäc aên maø sinh tröôûng, duø coù beùo toát cuoái cuøng cuõng vöùt ôû nghóa ñòa. Do ñoù phaûi bieát vui soáng thanh baàn nôi goø maû, ñeå coù dòp toát maø chieâm nghieäm chuyeän cuûa theá gian: Töø heát thaûy thöùc aên, maø cuoái cuøng laø thaân reäu raõ nôi goø maû, vôùi söï phình tröôùng leân, maùu muû chaûy lan ra. Thaáy vaäy, thì bao nhieâu cao ngaïo tan bieán heát. Nhö vaäy, noùi veà khaát thöïc ñaõ xong. Ñoù goïi laø thieän toån. Hoûi: Theá naøo laø phuïc caên? Ñaùp: Laø baát haïi, thuû vaø haøng. Phuïc caên laø khaû naêng cheá ngöï caùc caên, laø ba loaïi : baát haïi caên, thuû hoä caên vaø haøng phuïc caên. Hoûi : Theá naøo laø baát haïi ? Ñaùp: Veà caên thì tröôùc ñaõ noùi. Laøm haïi caên laø khoâng coù khaû naêng ñieàu phuïc caên. Ví nhö ngöïa duø khoâng cho aên uoáng nhöng khoâng bieát phöông phaùp, cuõng khoâng huaán luyeän ñöôïc. Cho aên uoáng ñaày ñuû, vaø bieát caùch thì vaãn ñieàu phuïc noù ñöôïc. Nhö vaäy, laøm haïi caên thì khoâng ñieàu phuïc ñöôïc. Nhieáp giöõ caùc caên coù theå ñieàu phuïc. Neáu laøm haïi caên maø goïi laø ñieàu phuïc, thì ñoù chæ laø keû ly duïc muø loøa. Theá neân chôù coù haïi caên. Nhöng tröïc tieáp cheá ngöï caûnh giôùi cuûa caên, laáy chaùnh tö duy nhieáp giöõ chuùng thì lieàn ñöôïc thuû hoä caên. Nhö ñaõ töøng noùi: Caùc caên ñeán caûnh giôùi, Neân xa lìa moïi töôûng, Khoâng gaây haïi caûnh giôùi, Chæ tröø choã tham ñaém. Haøng phuïc caùc caên, laø nhö thaáy moät coâ gaùi xinh ñeïp thì naûy sinh yù töôûng ñoù laø meï ta. Ba loaïi keå treân goïi laø phuïc caên. Caän haønh thieàn coøn goïi laø Nhaãn. Vì töôûng ñeán gaàn vôùi tö duy neân goïi laø Caän haønh thieàn. Hoûi: Tieán gaàn ñeán ñieàu gì ? Ñaùp: Nhö tröôùc ñaõ noùi ñoù laø thieän vaø thuø thaéng.

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 75

Hoûi: Nhö tröôùc ñaõ noùi boán Thieàn roài, sao ñaây coøn laïi laëp nöõa? Ñaùp: Tröôùc noùi, Thieàn chuû yeáu höôùng ñeán sinh töû laøm chính, coøn ñaây yù nghóa xuaát khoûi sinh töû laøm chính, thöù töï maø quaùn saùt Chaân ñeá. Nhö ngöôøi laàn ñaàu vöôït qua quaõng ñoàng roäng vaéng veû, nhöng laïi thaáy moïi thöù hoa traùi, hoà ao xinh xaén, vôùi bao nhieâu doøng nöôùc trong ñang chaûy, nhöõng vöôøn hoa trang trí ñeïp ñeõ; thaáy vaäy, ngöôøi aáy lieàn bieát ñoù khoâng phaûi laø ñoàng roïâng vaéng veû, maø noù naèm saùt beân kinh thaønh. Nhö vaäy, haønh giaû ôû

trong ñoàng hoang sinh töû, bò daâm, noä, si laøm cho meät nhoïc phieàn luïy, roài ñöôïc chôn tri thöùc daïy baûo chaùnh tö duy, quaùn xeùt veà aám, giôùi, nhaäp, bieát chuùng laø Khoå, Khoâng, voâ thöôøng, voâ ngaõ, luùc aáy nhö coù duïc laïc (ham muoán an laïc) trong quaùn töôûng naøy thì goïi laø Nhaãn. YÙ chaùnh tö duy khoâng bò lay ñoäng, xem moïi thöù ñeàu nhö chieâm bao, nhö boùng trong göông ; chòu khoù quaùn töôûng nhö theá goïi laø theá gan ñeä nhaát phaùp. (Theá ñeä nhaát phaùp). Do Ñöùc Theá Toân töôûng ñoù goïi laø Caän haønh thieàn. Haønh giaû quaùn töôûng thöù töï bieát roõ nhö giaác chieâm bao v.v... sau ñoù ñöôïc quaùn Thaùnh ñeá. (Phaàn chaân ñoä thöù nhaát, Cuï trong phaåm Ñöùc ñaõ noùi xong) ---------- Hoûi: Theá naøo laø phöông tieän? Ñaùp: Phöông tieän laø Giôùi, Thöôïng chæ vaø trí Phöông tieän laø con ñöôøng, daãn ñeán neûo thieän thaéng neân goïi laø phöông tieän. Ñoù laø ba aám : Giôùi, Thöôïng chæ vaø Trí. Hoûi: Phaûi chaêng laø noùi laïi Giôùi? Ñaùp: Tröôùc noùi thieän thaéng coù hai thöù: Moät thoï sinh, hai laø ra khoûi sinh töû. Giôùi noùi tröôùc laø veà thoï sinh. Coøn ñaây noùi laø giôùi veà xuaát ly sinh töû, coù nghóa laø reøn luyeän. Hoûi: Vieäc naøy laø sao? Ñaùp: Giôùi laø chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng. Ba thöù naøy goïi laø giôùi. Chaùnh ngöõ laø töø boû noùi hai löôõi, lôøi aùc, noùi doái, noùi theâu deät. Chaùnh nghieäp laø lìa saùt-ñaïo-daâm. Chaùnh maïng laø Tyø Kheo taêng haønh khaát thöïc, y phuïc, döôïc cuï, ñoù laø chaùnh maïng. Ngoaøi loái soáng ñoù, ñeàu laø taø maïng. Ngöôøi Öu baø taéc töø boû naêm ngheà laø: ñao gaäy, chaát ñoäc, röôïu, aên thòt chuùng sinh. Ñoù laø chaùnh maïng. Hoûi: Theá naøo laø Thöôïng chæ (höôùng thöôïng maø döøng laïi). Ñaùp: Laø Taán-Nieäm-Ñònh. Thöôïng chæ aáy laø hoaøn bò ñuû ba thöùc naøy. Laïi nöõa, dieät tröø daâm-noä-si, goïi laø thöôïng chæ; höôùng ñeán kia maø troï neân goïi laø Thöôïng chæ. Ba thöù Taán, Nieäm, Ñònh; thì taán laø Löïc. Laïi naêng taùc neân noùi laø Taán. Taán laø haønh laø khaû naêng ñi tôùi thieän vaø thuø

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 76

thaéng. Cho neân goïi laø Taán. Hoûi: Noù nhö theá naøo? Ñaùp: Laø Tín, caàn vaø Baát xaû (Tin, sieâng naêng vaø khoâng töø boû) möôïn ba thöù naøy ñaët teân goïi laø taán. Taïi sao? Do loøng tin laøm gia taêng haïnh laønh. Noù ñöùng tröôùc moïi ñieàu laønh, laø baäc nhaát trong moïi phaùp; nhö thöôøng noùi: Keû só tin, haønh, Ñöôïc Thaùnh khen ngôïi. Vui vôùi voâ vi, Côûi moïi troùi buoäc. Ñoù laø ba thöù loøng tin. Hoûi: Laø ba thöù gì? Ñaùp: Loøng tin laø Tònh-Duïc vaø Giaûi. Trong ba thöù tin: Tònh-Duïc- Giaûi, thì tònh laø moïi oâ tröôïc, nhöõng ñieàu aùc trong con ngöôøi. Giaän döõ, kieâu ngaïo, khoâng bieát hoå theïn cuûa con ngöôøi, laø nhöõng caën ñuïc, nhö doøng suoái trong, bò voi, traâu loäi, daãm, noåi buøn ñuïc ngaàu, döøng laïi thì laéng trong. Nhö vaäy, giaän döõ, kieâu ngaïo, khoâng bieát hoå theïn cuûa con ngöôøi laø nhöõng yù nghó loaïn ñuïc, khoâng loaïn yù nöõa thì trong. Duïc laø yeâu thích söï toát ñeïp, nhö keû ñang maéc bònh ngaët, khoâng öa muoán nghe phaùp beänh khoûi roài môùi ham thích. Keû bò ñieàu aùc vaây ngaët, khoâng öa muoán nghe phaùp, ñöôïc thieän tri thöùc daãn daét roài, môùi vui thích nôi phaùp, keû aáy lieàn nghó: Phaùp naøy vi dieäu bieát bao, ñoù goïi laø duïc. Giaûi laø naém giöõ chaéc chaén. Nhö keû bò raén ñoäc caén, khi thaày thuoác trò duøng chuù ñem noïc ra, thì ngöôøi naøy

chuù yù heát söùc, lieàn nghó: Thaät laø chuù linh nghieäm neân ñöôïc khoûi. YÙ tin khaû naêng cöùu khoûi aáy môùi ñi tìm thuoác. Nhö theá ngöôøi bò raén ñoäc daâm noä si caén cuõng vaäy. Vì thöông xoùt hoï, neân Ñöùc Theá Toân giaûng noùi phaùp. Neáu hoï tin hieåu thì yù khoâng coù gì khaùc, chaéc chaén daâm noä si cuûa hoï ñöôïc tröø heát. Coøn nhöõng gì khoâng tröø ñöôïc laø do khoâng tin hieåu. Hoûi: Tín laø vaäy, theá naøo laø Caàn? Ñaùp: Caàn laø khôûi, taäp vaø chyeån. Ba thöù khôûi, taäp, chuyeân goïi laø caàn. Khôûi laø môùi baét ñaàu haønh thieän, nhö khi muoán duøi laáy löûa phaûi taïo caùc duïng cuï taïo löûa. Taäp laø laøm ñi laøm laïi maõi. Chuyeân laø duyeân vaøo moät ñoái töôïng, khoâng buoâng lìa, khoâng phaân taùn yù, nhö cöùu löûa ñang chaùy ñaàu mình. Hoûi: Theá naøo laø Baát xaû? Ñaùp: Laø khoâng ngöøng, khoâng chaùn, khoâng lìa ra. Ba ñieàu aáy goïi laø Baát xaû. Khoâng ngöøng laø baát cöù khi naøo cuõng khoâng taùch xa vôùi noù.

SOÁ 1506 - LUAÄN TAM PHAÙP ÑOÄ, Quyeån Thöôïng 77

Khoâng chaùn laø baûn thaân tinh taán heát möïc, khoâng pheá boû, khoâng lìa laø moät möïc sieâng naêng beàn bæ, chòu moïi vaát vaû. Hoaëc coù keát quaû hay khoâng cuõng khoâng bao giôø rôøi buoâng. Tinh taán khoâng buoâng rôøi nhö vaäy goïi laø Baát xaû. Coù ba vieäc aáy, chaéc chaén ñaït keát quaû, nhö keû ñi ñöôøng vui thích nôi mình tôùi. Hoûi: Ñaõ noùi veà Taán, coøn Nieäm laø theá naøo? Ñaùp: Nieäm laø Thaân, Thoáng, taâm phaùp ôû trong, ngoaøi vaø caû hai ñeàu khoâng queân. Ba, loaïi nieäm: trong, ngoaøi vaø ñeàu (caâu) thì vì töï mình goïi laø trong; ngoaøi khaùc laø ngoaøi; caû hai goïi laø ñeàu. Laïi nöõa, beân trong laø Thoï AÁm-Giôùi-Nhaäp, beân ngoaøi laø thoï töø ngöôøi khaùc vaø khoâng thoï laø ñeàu. Laïi nöõa, ba phieàn naõo ôû trong, ngoaøi vaø caû hai ñeàu coù. Beân trong laø Tham, beân ngoaøi laø giaän. Giaän laø vì ngöôøi khaùc, khoâng phaûi töï giaän. Hoaëc nghó nhö vaäy; tham muoán cuõng vì keû khaùc; thì ñieàu naøy khoâng ñuùng. Taïi sao? Beân trong nhieãm, beân ngoaøi môùi bò caùi khaùc laøm phaùt sinh ham muoán, laø do beân trong daém tröôùc. Kinh noùi: Ví nhö nhìn ngöôøi nöõ, thì noäi caên, ngu si vaø caû hai ñeàu hieän haønh. Neáu dieät ba phieàn naõo aáy, goïi laø ba nieäm. Thaân vaø ba: Thoáng (thoï) taâm, phaùp moãi thöù coù ba thaønh möôøi hai thöù nieäm. Hoûi: Ñaõ noùi Nieäm, coøn Ñònh laø theá naøo? Ñaùp: Laø Khoâng, Voâ Nguyeän, Voâ Töôùng, laø ba thöù ñònh. Vì söï roãng khoâng, neân goïi laø Khoâng. Hoûi: Coù nhieàu thöù nhö: Khoâng, laøng xoùm khoâng, nhaø cöûa khoâng, nhö vaäy laø noùi ñeán caùi Khoâng naøo, trong nhöõng thöù Khoâng ñoù? Ñaùp: “Khoâng” laø Ngaõ haønh, Ngaõ taùc vaø caû hai ñeàu khoâng thaáy (chaá thaáy), do vaäy neân goïi laø Khoâng. Hoûi: Sao coù theå khoâng thaáy Ngaõ haønh vaø Ngaõ taùc? Nhö Ñöùc Theá Toân noùi: Thuôû aáy, Ta (Ngaõ) laø Phaïm chí teân Tuøy lam. Laïi nöõa, nhö ñaõ noùi: Naøy Tyø Kheo, tay Ta (Ngaõ) naém laáy hö khoâng laø nhö vaäy chaêng? Ñaùp: Khoâng phaûi Ngaõ hieän haønh, Ngaõ taïo taùc nhö theá, maø chæ laø taïm möôïn goïi Ngaõ (ta). Nhöng chæ trong naêm aám chaáp Ngaõ laø Ngaõ haønh, thì Ñöùc Theá Toân khoâng chaáp haønh nhö vaäy. Hoaëc ñoái vôùi caûnh giôùi, chaáp tröôùc Ngaõ cho ñoù laø Ngaõ taùc, thì Ñöùc Theá Toân cuõng khoâng coù. Nhö Kinh Thaùnh Phaùp AÁn noùi: “Khoâng” laø quaùn theá gian roãng khoâng. Nhö vaäy maø so saùnh vôùi Ngaõ, Ngaõ

sôû cuõng ñeàu ñöôïc thaønh nghóa khoâng. Do ñoù neân noùi Khoâng chung thì khoâng sai. Hoûi: Voâ Nguyeän laø gì? Ñaùp: Laø khoâng öa laäp quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Voâ nguyeän nghóa laø chaúng xaùc laäp, ñi vaøo quaù khöù, vò lai, hieän taïi, vaø laø khoâng laäp nghóa,

vì heát thaûy ñeàu laø phaùp höõu vi. Nhö kinh Thuyeát Xöù noùi: Neáu noùi Voâ nguyeän: laø khoâng thuï nhieáp ba thöù: YÙ-Ngaõ vaø Nieát-baøn, thì ñieàu naøy khoâng neân vaäy. Vì sao? Vì moät khoâng coù hai nghóa. Nieát Baøn laø xa lìa theá gian, hoaøn toaøn khoâng coù duyeân trong ñoù, khoâng coù YÙ, Ngaõ laø lìa khoûi ba ñôøi, laïi khoâng coù Nieát baøn baát khaû thuyeát naøy. Ñoù laø nghóa khoâng öa xaùc laäp cuûa Voâ nguyeän. Hoûi: Voâ töôùng laø theá naøo? Ñaùp: Voâ töôùng laø lìa taát caû söï töôùng, taïo taùc vaø caû hai. Lìa ba thöù naøy goïi laø Voâ töôùng; lìa heát thaûy höõu vi; heát thaûy laø söï vaø taïo taùc. Caùi ñöôïc laøm laø söï, chuû theå taïo ra laø taùc. Nhö do Voâ minh maø Phöôùc, Phi phöôùc, Baát ñoäng taïo ra Haønh. Chuùng duyeân noái tieáp maø coù sinh ra Thöùc töùc laø söï. Voâ minh vaø Haønh laø söï. Voâ minh vaø Haønh laø taùc. Nhö vaäy, neáu lìa taát caû höõu vi, thì goïi laø Voâ töôùng. Laïi nhö Kinh Thaùnh Phaùp AÁn noùi: Voâ töôùng laø khoâng thaáy saéc töôùng. Nhö vaäy, taát caû noùi trong Kinh aáy cuõng laø noùi ba nghóa ôû ñaây laø: Lìa söï, taùc vaø caû hai; nhöng caùch noùi coù khaùc maø thoâi. Ví nhö noùi soâng khoâng coù nöôùc hoaëc noùi khoâng thaáy nöôùc ôû soâng. Chæ laø moät nghóa. Khoâng, Voâ nguyeän, Voâ töôùng cuõng nhö vaäy, ñoù goïi laø Ñònh. Hoûi: Theá naøo laø Trí? Ñaùp: Laø sôû haønh cuûa kieán ñòa, Tu ñòa vaø Voâ luïc ñòa. Trí chính laø giaùc. Trong ba ñòa naøy, vì thaáy cho neân goïi laø Kieán ñòa. Hoûi: Theá naøo laø thaáy? Thaáy nhöõng gì? Ñaùp: Laø thaáy caùi chöa töøng thaáy, laø giaùc ñaïo chi Caên, Löïc cuûa Thaùnh ñòa vaø thaät tu aáy laø tu taäp. Nhö duøng nöôùc tro toát, gaët aùo, duø aùo saïch maø khoâng coøn dô nhöng vaãn coøn muøi tro. Sau ñoù phaûi duøng nhieàu thöù hoa höông xoâng öôùp noù. Nhö vaäy laø kieán ñaïo. Caùc ñònh Thieàn, Voâ löôïng, YÙ thanh tònh ñoaïn tröø heát moïi kieát söû, heát möïc huaân taäp, goïi laø Tu ñòa Voâ hoïc ñòa laø daâm-noä-si bò dieät saïch, khoâng coøn soùt chuùt naøo. Ñoù goïi laø Voâ hoïc. Hoûi: Trí cuûa Kieán ñòa laø gì? Ñaùp: Laø Phaùp, Quaùn vaø Vò tri trí. Töùc laø Phaùp trí, Quaùn trí, vaø Vò tri trí. Ñoù laø trí cuûa Kieán ñòa. Phaùp trí, nghóa laø hieän trí. Ví nhö thaày thuoác, bieát ung nhoït ñaõ chín muøi, lieàn laáy dao moå noù, sau môùi duøng ngoùn tay laøm cho ñöôøng maùu huyeát löu thoâng khieán khoâng toån thöông gì ñeán maïch maùu maø coøn phaù ñöôïc ung nhoït. Ngöôøi tu haønh cuõng nhö vaäy. Khi chaùnh tö duy quaùn khoå nôi coõi duïc, ñoaïn tröø heát phieàn naõo thuoäc veà kieán koå ñaõ ñoaïn, phaùt sinh trí thöù hai, bieát coõi duïc laø khoå, voâ thöôøng; ôû coõi Saéc, Voâ saéc cuõng nhö vaäy. Töø trí naøy so saùnh (Tæ trí) maø ñoaïn phieàn

naõo ôû coõi Saéc, Voâ saéc. Ñoù goïi laø ba trí thuoäc veø Kieán khoå. ÔÛ coõi duïc, aùi laø nhaân cuûa khoå; bieát roõ nhaân naøy laø Phaùp trí töùc laø Quaùn trí, nhö

vaäy bieát coõi Saéc, Voâ saéc laø Vò tri trí. Ñoù laø ba trí thuoäc veà kieán Taäp. Ñaõ dieät ôû coõi duïc laø Phaùp trí Ñaïo töùc laø quaùn trí; coõi Saéc, Voâ saéc laø Vò tri trí, ñoù goïi laø kieán taän ba trí thuoäc veà Kieán taän (Dieät) Ñaïo con ñöôøng dieät khoå ôû coõi duïc, laø Phaùp trí töùc Quaùn trí nhö vaäy coõi Saéc, voâ saéc laø Vò tri trí. Ñoù goïi laø ba trí Kieán ñaïo, phoái vôùi Khoå, Taäp, Dieät, Ñaïo thaønh möôøi hai trí Kieán ñòa nhö ñaõ noùi roäng, neân bieát. Hoûi: Theá naøo laø Tu ñòa? Ñaùp: Laø Töôùng tri, Haønh tri vaø Chuûng tri. (trí bieát veà töôùng, haønh vaø chuûng). Hoûi: Töôùng laø theá naøo? Ñaùp: Töôùng laø khôûi, truï vaø hoaïi. Khôûi laø sinh, truï laø thaønh, hoaïi laø hö hoaïi. Hoûi: Noùi roäng veà chuùng sinh, Nieát Baøn thì coù nghi raèng chuùng sinh vaø Nieát baøn cuõng coù töôùng naøy. Neáu coù thì ñoù laø moät loãi lôùn, töùc coù laø voâ thöôøng. Neáu khoâng phaûi vaäy, thì kinh naøy coù loãi, leõ ra phaûi noùi khôûi, truï, hoaïi laø töôùng höõu vi? Ñaùp: Chuùng sinh laø ñoái vôùi noùi töôùng thì ñuùng, ngoaøi ra “Khoâng theå noùi” Neáu khaùc ñaây töùc coù thöôøng. Ñoù laø hai loãi. Nieát baøn khoâng theå noùi (baát khaû thuyeát) cuõng nhö vaäy. Theá neân, phaân bieät phaûi bieát noùi töôùng aáy hoaøn toaøn laø töôùng höõu vi. Hoûi: Nay noùi veà coâng ñöùc, töôùng naøy theá naøo laø coâng ñöùc? Ñaùp: Nay noùi veà trí, neáu trí trong ba töôùng naøy töùc laø coâng ñöùc khoâng phaûi laø töôùng. Hoûi: Haønh laø gì? Ñaùp: Haønh laø voâ thöôøng, khoå, vaø Phi ngaõ kieán. Haønh laø bieát heát nghóa cuûa haønh. Töôùng naøy, do haønh aáy, bieát nghóa cuûa haønh aáy, laø bieát aám thì voâ thöôøng. Do voâ thöôøng neân khoå, neáu ñaõ khoå laø khoâng töï taïi cho neân chaúng phaûi ngaõ. Voâ thöôøng laø khoâng döøng laïi laâu, nhö boït nöôùc, khoå laø söï böùc baùch, nhö teân caém vaøo thaân theå. Phi ngaõ (Voâ ngaõ) laø khoâng töï taïi, nhö möôïn chuoãi ngoïc ñeo chôi thoâi. Ñoù laø haønh. Hoûi: Theá naøo laø Chuûng? Ñaùp: Chuûng laø, vò ngoït, hieåm hoïa vaø lìa. Chuûng laø vò ngoït, laø hieåm hoïa, laø lìa. Hoûi: Laø sao? Ñaùp: Laø höõu vi. Trong ñoù, vò ngoït laø dieäu. Hieåm hoïa laø aùc. Lìa laø ngöôøi ñeàu ngöøng laïi. Caùi vui thuù cuûa Trôøi ngöôøi laø vò, ba ñöôøng khoå laø

hieåm hoïa, ra khoûi toäi phöôùc laø lìa. Quaùn nhö vaäy laø coâng ñöùc cuûa chaùnh kieán, töùc ñöôïc giaûi thoaùt, ñoù laø chuûng. Ñaây laø trí cuûa Tu ñòa? Ñaùp: Laø Ñaït trí, Thoâng trí vaø Höõu bieän trí. Ba trí naøy cuûa Voâ hoïc ñòa. Hoûi:Theá naøo laø Ñaït trí? Ñaùp: Laø Tuùc maïng trí, sinh töû trí vaø Laäu taän trí. vì khaû naêng ñaït ñeán cuûa nhöõng trí naøy, neân goïi laø Ñaït, coøn coù nghóa laø Tri. Tuùc maïng trínhôù bieát moïi vieäc ñaõ laøm trong quaù khöù; Sinh töû trí bieát ñöôïc nghieäp quaû; Laäu taän trí seõ noùi ôû phaàn sau. Laïi nöõa, phieàn naõo coù ba thöù, thuoäc laõnh vöïc cuûa quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Quaù khöù coù möôøi taùm kieán chaáp. Vò lai coù boán möôi boán kieán chaáp. Hieän taïi ñaáy laø thaân kieán. Do vaäy maø sinh trong hieän taïi. ÔÛ trong söï phaân bieät quaù khöù, vò lai; neáu chöùng ñaéc Tuùc maïng trí thì khoâng baùc boû quaù khöù. Neáu chöùng ñaéc sinh töû trí, thì khoâng si meâ. Neáu chöùng ñaéc Laäu taän trí ôû vò lai, laø khoâng ñaém tröôùc hieän taïi. Hoûi: Theá naøo laø Laäu taän trí? Ñaùp: Laäu taän trí laø Taän trí, Voâ sanh trí vaø Nguyeän trí. Quaùn Ngaõ, phieàn naõo nhö vaäy ñieàu tröø heát laø Taän

trí. Khoâng sanh trôû laïi laø Voâ sanh trí. Ví nhö Thaày thuoác chöõa beänh raén caén; bieát beänh töø heát ñoäc ñoù laø Taän trí; khoâng bò noïc ñoäc laøm nhieãm trôû laïi laø Voâ sanh trí. Nguyeän trí laø haønh Thanh vaên duøng Tuùc maïng trí töï nhôù söï sanh noái tieáp aáy khoâng phaûi cuûa ngöôøi khaùc. Nguyeän trí naøy do nguyeän naân cuõng bieát moïi ngöôøi khaùc, ñoù goïi laø Nguyeän trí. Hoûi: Theá naøo laøTho6ng trí? Ñaùp: Laø Nhö yù tuùc, Thieân nhó vaø Tha taâm trí. Nhö YÙ tuùc seõ noùi ôû paàn sau. Thieân nó laø do ñònh löïc ôû trong moät duyeân maø taêng tröôûng töù ñaïi tònh. Thieân nhó naøy tuøy theo löïc coù theå nghe tieáng töø coõi trôøi, ngöôøi cho ñeán neûo aùc. Nhö maét, hoaëc thaáy gaàn, thaáy xa tuøy thò löïc cuûa minh. Nhö vaäy, tuøy theo ñònh löïc maø chöùng ñaéc Thieân nhó. Tha taâm trí laø bieát taâm nieäm cuûa chuùng sinh nhö theá... gioáng nhö thaáy nghe tieáng chuùng sinh. Hoûi: Theá naøo laø Nö yù tuùc? Ñaùp" Laø töï taïi ñi laïi treân khoâng, töï taïi bieán hoùa vaø Thaùnh töï taïi. Ñi laïi treân khoâng töï taïi laø löôùt treân nöôùc, ñi treân hö khoâng, coù theå khuyeân vaøo ñaát, ñi qua vaùch ñaù, sôø chaïm maët trôøi, maët traêng. Bieán hoùa töï taïi laø coù theå hoùa hieän laøm ngöôøi, voi, ngöïa, xe, nuùi, röøng, thaønh, quaùch... Thaùnh töï taïi laø coù theå hoùa thaønh soáng laâu, hoùa nöôùc laøm söõa, hoùa ñaát ñaù thaønh vaøng. Ngoaøi ra, so saùnh nhö vaäy. Goïi laø Nhö yù tuùc, laø nhöõng phaàn taêng ích, tröôûng döôûng cuûa haøng Thaùnh. Nhö yù tuùc, Thieân

nhó, Tha taâm trí goïi laø Thoâng trí, hôïp vôùi Tuùc maïng trí, sinh töû trí laø Nguõ thoâng cuûa phaøm phu. Hoûi: Theá naøo laø Bieän trí? Ñaùp" Laø trí bieát roõ veà phaùp, trí bieát roõ veà nghóa, trí bieát roõ veà töø, vaø trí bieát roõ thích öùng. Boán loaïi bieát roõ naøy goïi laø Bieän trí. Beát roõ veà phaùp laø bieát roõ danh, cuù vò. Bieát roõ veà nghóa laø bieát roõ taùnh thaät cuûa phaùp. Nhö löûa laø danh, caùi noùng cuûa noù laø nghóa; khoâng si meâ maø bieát roõ taùnh cuûa noù. Bieát roõ veà töø laø bieát roõ vaên naøy, chi tieát thöù töï nhö vaäy. Bieát roõ thích öùng laø khoâng ñieân ñaûo noùi veà cuù, vaên, chi tieát; cuõng khoâng laàm laãn. Ñaây trong phaàn noùi trí cuûa Hoïc ñòa ñaõ noùi roäng roài. Hoûi: Nhö giôùi vaø ñònh, trong Hoïc, Voâ laäu ñòa cuõng coù theå ñaït ñöôïc giôùi, ñònh, sao khoâng noùi thaønh ba loaïi? Ñaùp: Khoâng coù moãi giôùi sai bieät, khoâng phaûi laø Hoïc thì lìa saùt sinh, chuùng sinh heát söùc hoä trì coøn Voâ hoïc thì khoâng nhö theá. Neáu hoïc khoâng saùt sinh thì cuõng chính laø Voâ hoïc nhö vaäy, khoâng coù sai khaùc. Vì theá khoâng noùi ba loaïi. (Phaàn Chaân ñoä thöù hai (phöông tieän) trong phaåm Ñöùc ñaõ noùi xong).

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.